

BREXIT – efecte pentru integrarea europeană și globalizare

Conf. univ. dr. Olimpia NEAGU
Universitatea de Vest "Vasile Goldiș" din Arad, Filiala Satu Mare
olimpia.neagu@uvvg.ro

Rezumat

Brexit-ul reprezintă atât o reacție la politicile europene care au eșuat, în viziunea cetățenilor britanici, de a furniza bunăstarea promisă, cât și la globalizare, care le-a adus nesiguranță, invazia imigranților, stagnarea salariilor sau teama de pierdere a locurilor de muncă.

Lucrarea pune în discuție efectele Brexit-ului pentru Uniunea Europeană, respectiv asupra integrării economice europene, asupra coeziunii în interiorul UE, efectele economice, precum și impactul asupra proiectului globalizării.

Ceea ce este evident este faptul că Brexit-ul, în contextul actual, ocazionalizează o reșezare de forțe, de raporturi de putere economică și politică, în structura economiei europene și globale, cu efecte notabile pe termen mediu și lung.

Cuvinte cheie: BREXIT, integrare europeană, globalizare

Introducere

Victoria lui Donald Trump, votul pentru Brexit și ascensiunea unui naționalism agresiv în Europa continentală și în întreaga lume, fac parte dintr-o reacție generalizată la globalizare. Cetățenii au "deranjat" ordinea politică prin votul lor

împotriva globalizării economice, politice și culturale. Pe de o parte, suporterii Brexit au votat ieșirea din UE, îngrijorați de imigrația masivă și pierderea locurilor de muncă, iar muncitorii din industria SUA afectată puternic de competiția globală l-au votat masiv pe Donald Trump.

Votul britanicilor pentru ieșirea din UE are consecințe în plan politic, economic, social și cultural. Uniunea Europeană nu va mai fi la fel fără Marea Britanie, procesul de integrare europeană este afectat, coeziunea în interiorul UE se modifică, efectele economice generate de noi acorduri comerciale relații cu țările UE (după alte reguli) sunt imprevizibile atât pentru Marea Britanie cât și pentru comerțul mondial, globalizarea face pași înapoi.

Efectele Brexit-ului asupra integrării europene

În termeni cinici, Brexit-ul poate fi considerat mai degrabă benefic decât nociv pentru cauza UE. În ultimii 60 de ani, integrarea europeană a fost un proces dialectic cu suișuri și coborâșuri. Totuși, în mod curios, evenimentele recente pot fi considerate un impuls progresiv pentru adâncirea integrării europene. De pildă, perioada de stagnare în dezvoltarea UE din 1970-1980 cunoscută drept "Euroscleroza" a generat o nouă forță de integrare care a

condus la formarea UE, în 1992. În general, toate progresele de integrare de după al doilea război mondial au fost generate de mici eșecuri și pași înapoi. Chiar și crearea în 1951 a Comunității Cărbunelui și Oțelului (CECO) a fost precedată de eșecul aparent al Consiliului Europei (1949) de a se transforma efectiv într-o organizație pan-europeană. Totuși care va fi efectul strategic al Brexit pentru integrarea europeană? Cu cât Brexit-ul va afecta mai negativ Marea Britanie cu atât mai slabe vor fi argumentele populiștilor eurosceptici în țările mici ale UE.

De asemenea, populismul de dreapta ar putea avea de suferit datorită situației economice critice (pe termen scurt) a Marii Britanii în urma Brexit-ului, rezultatul fiind că atractivitatea UE pentru cetățenii englezi va fi evidentă, problemele de durată ale Marii Britanii transmițând semnale înafara UE. Acestea vor demonstra importanța UE pentru Europa și pentru viitorul omenirii. Dacă UE va deveni mai puternică drept urmare a acestor evoluții, este posibil ca Anglia să decidă să revină în UE¹.

Unii lideri europeni opinează că acum (fără Marea Britanie) este mai ușor să se facă progrese în integrarea europeană deoarece membrii UE rămași sunt întrucâtva mai puțin eterogeni, fiind probabil mai ușoară luarea deciziilor în chestiuni asupra cărora Marea Britanie s-ar fi opus. Un exemplu ar fi uniunea europeană bancară, aflată în centrul atenției odată cu debutul crizei euro. Cu toate progresele înregistrate, integrarea

bancară europeană este departe de a se fi realizat, rămânând de rezolvat aspecte precum: schema de asigurare a depozitelor, tranșe de siguranță a activelor suverane, titluri de valoare fără risc pentru zona euro².

Brexit-ul sprijină coeziunea în interiorul UE

Votul exprimat de Marea Britanie sugerează nu atât direcția unei dezintegrări a UE cât o susținere a coeziunii în interiorul acesteia. Există mai multe argumente ale acestei afirmații.

În primul rând, britanicii vor suferi economic ca urmare a votului, transmițând un mesaj electoratului din alte țări privind valoarea economică a UE. Economia britanică va suferi vizibil pe termen scurt și mediu, după Brexit. Estimările Institutului Monetar Internațional privind creșterea PIB-ului Marii Britanii s-au redus cu 1,4 puncte procentuale. Ocuparea forței de muncă se va reduce, odată cu cheltuielile guvernamentale, care vor genera diminuarea sprijinului public acordat educației sau agricultorilor. Marile firme localizate în metropola britanică (Vodafone, Easy Jet, Burberry) se vor orienta în funcție de rezultatele negocierilor cu UE.

În al doilea rând, negocierile dure dintre oficialii UE și administrația britanică vor descuraja alte țări să procedeze la fel. În mod fals, adepții Brexitului susțineau că Marea Britanie va avea acces la piața unică și după Brexit, beneficiind de pe urma liberei circulații a bunurilor și capitalului și nefiind obligată să accepte libera circulație a persoanelor. În urma Brexitului, țări

---

¹Umland, A. (2016) *Why the Brexit may be good for European Integration* (<http://hir.harvard.edu/brexit-will-good-european-integration/>)

---

²<https://global.handelsblatt.com/opinion/the-art-of-european-integration-698441>

puternice precum Franța vor dobândi o poziție și mai puternică în deliberările la nivelul Uniunii.

În al treilea rând, Uniunea Europeană rămâne o arenă indispensabilă pentru abordarea mai multor provocări: criza datoriilor Greciei și probabilitatea de părăsire a Zonei Euro, afluxul masiv de refugiați și migranți în țările din Europa de Nord, cum ar fi Germania și Suedia, amenințarea liberei circulații a UE.

Efectele economice ale Brexit-ului

Aproape o jumătate din importurile și exporturile Marii Britanii de derulează în interiorul UE, reprezentând 15% din PIB-ul național. Apartenența la UE este benefică pentru Marea Britanie, UE fiind o uniune vamală (fără bariere vamale), bunurile și serviciile fiind mai ieftine pentru consumatorii britanici.

Înafara UE, Marea Britanie va putea încheia, pe cont propriu, acorduri comerciale separate cu țări non-UE (lucru care nu-l putea face până acum), pentru a-și recupera suveranitatea comercială. În plus, va putea implementa politici protecționiste la import și își va relansa principiile de asistență/protecție socială.

Ca și stat membru al UE, Marea Britanie este beneficiară a unei mari ponderi din investițiile străine directe și de portofoliu. Potrivit ziarului Financial Times, metropola londoneză gestionează un trilion de euro din activele fondurilor transfrontaliere și domină piața globală valutară, cu o cifră zilnică de afaceri de aproximativ 4 trilioane de lire. Orașul

reprezintă o verigă a lanțului financiar global³.

Beneficiul imediat pentru economia Marii Britanii este reprezentat de o economie de costuri, ca urmare a faptului că nu va mai trebui să contribuie la bugetul UE, cu 13 bilioane de lire anual, cu toate că primea 4,5 bilioane de lire pentru cheltuieli, ceea ce reprezintă aproximativ 7% din cheltuielile guvernamentale.

Din punct de vedere politic, Brexit-ul va afecta relația Marii Britanii cu SUA și o va pune într-o poziție stânjenitoare în cadrul NATO. Mai mult, având în vedere un nou acord comercial transatlantic în pregătire, Marea Britanie va trebui să negocieze noi tratate separate, atât cu SUA cât și cu UE.

Se cunoaște faptul că Germania domină atât în UE cât și în Zona Euro. Este cea mai puternică economie din UE, urmând o strategie economică bazată pe export, salarii și inflație scăzute. Acest fapt creează dezechilibre și asimetrii în cadrul Zonei Euro, divizând Europa în națiuni debitoare și națiuni creditoare. În acest sens, Germania își reciclează surplusul în Zona Euro, impunând regimuri de extremă austeritate la periferia ei, în Portugalia, Spania, Grecia și chiar Italia. Chiar și Franța are probleme în relația sa cu o economie germană supra-competitivă.

Ce se întâmplă după Brexit în țările UE? Țările cu cea mai mare expunere la capitalul britanic vor suferi cel mai mult, și anume: Olanda, Belgia, Irlanda, Luxemburg, Cipru, Portugalia și Grecia. Franța și Polonia sunt expuse doar pe arii

---

³<https://www.opendemocracy.net/can-europe-make-it/vassilis-k-fouskas/brexit-real-threat-to-globalization>

specifice. Germania va suferi de asemenea, iar Polonia este expusă ca urmare a migrației masive a populației sale pe teritoriul englez și bugetului UE. Polonezii reprezintă cel mai mare grup minoritar european pe teritoriul Marii Britanii, reprezentând 750.000 de oameni care trimit acasă mai mult de 1,1 bilioane de lire anual. Firmele olandeze aveau investiții directe de 180 bilioane de lire în Marea Britanie, câștigând 9 bilioane de lire în 2013, ceea ce reprezintă 1,5% din PIB-ul Olandei. Germania are un flux comercial cu Marea Britanie de peste 28 bilioane de lire, iar exporturile manufacturiere reprezintă aproximativ 2,4% din PIB-ul german. În condițiile unei politici protecționiste la import din partea Marii Britanii, Germania va fi puternic afectată. Producătorii germani și japonezi își vor părăsi uzinele britanice, iar Marea Britanie își va reconstrui industria auto, pe noi principii (protecționiste), depărtându-se de ceea ce înseamnă globalizare. O nouă societate industrială va trebui creată, în care serviciile nu vor mai fi coloana vertebrală a economiei⁴.

Percepția cetățenilor britanici privind globalizarea

Unii consideră că era globalizării a început în ziua în care a căzut Zidul Berlinului. Din acel moment, 1989, toate tendințele anilor 70 și 80 s-au accelerat: libera circulație a capitalului, oamenilor și bunurilor, reducerea rolului statelor-națiune, economii de tip ”trickle-down”⁵,

---

⁴<https://www.opendemocracy.net/can-europe-make-it/vassilis-k-fouskas/brexit-real-threat-to-globalization>

⁵ Economia de tip ”trickle-down” se referă la sistemul economic în care, în mod gradual, cei săraci beneficiază de averea tot mai mare a celor bogați. Termenul este asociat teoriei economice

credința că forțele piețelor sunt de nestăvilit.

Nu toată lumea a înțeles și a dorit globalizarea. De pildă, protestele violente din Seattle pe perioada întâlnirii din 1999 a Organizației Mondiale a Comerțului au reprezentat primul semn că nu toți văd într-o lumină favorabilă libertatea neîngrădită a comerțului mondial. Una din concluziile atacului din 9 septembrie 2001 din New York a fost că nu numai comerțul și piețele financiare sunt globale, iar colapsul băncilor de investiții americane câțiva ani mai târziu a arătat cât de mare este puterea capitalului global și gradul de interdependență dintre deținătorii acestuia.

Votul de ieșire din UE al britanicilor a fost un protest împotriva unui model economic în vigoare în ultimele trei decenii⁶. În mod conștient sau nu, prin votul lor, cetățenii britanici au arătat că UE și globalizarea sunt vinovate de ceea ce li se întâmplă.

S-a presupus că, odată cu aderarea fostelor state comuniste la modelul economic european, UE ar fi capabilă să-și protejeze cetățenii împotriva exceselor celor mai negative ale pieței. Statele-națiune fuseseră garantul ocupării depline și al bunăstării. Controlul impus de acestea asupra liberei circulații a capitalului și indivizilor asigura uniunea că poate negocia salarii mai bine fără riscul muncii la negru sau ieftine oferite de imigranți.

”trickle-down”, potrivit căreia politicile economice de stimulare a ofertei (politici fiscale) au ca rezultat prosperitatea națiunii, care, potrivit principiului capitalist ”laissez-fair” își va găsi singură ”drumul” pentru ca toate clasele socială să beneficieze de pe urma ei.

⁶<https://www.theguardian.com/business/2016/jun/26/brexit-is-the-rejection-of-globalisation>

Ideea era atunci că o Europă mai bine integrată putea servi ca un bastion în calea puterii capitalului transnațional. Acest bastion s-ar fi putut crea prin intermediul pieței unice, al monedei europene, al unui sistem bancar unic, buget unic și, al unei entități politice unice. După unii, acest vis s-a terminat. Europa a eșuat în îndeplinirea rolului istoric pe care și l-a asumat. Joburile, standardul de viață, asistența socială au fost mai bine protejate sub cupola statelor-națiune din anii 50 și 60 decât în anii globalizării. Șomajul a crescut în Zona Euro la peste 10%, economia Italiei este la fel ca la momentul creării monedei Euro, economia Greciei s-a redus cu o treime, austeritatea a erodat resursele de asistență socială, protecția piețelor muncii s-a redus drastic. În mod inevitabil, partidele populiste au căpătat curaj, un număr crescător de votanți fiind convinși că sistemul actual nu are multe de oferit. Ei cred că de globalizare a beneficiat doar o elită restrânsă și tânjesc după reîntoarcerea acelei siguranțe pe care statul-națiune le-a oferit-o, chiar dacă aceasta înseamnă îngrădirea libertăților fundamentale, care stau la baza globalizării, cum ar fi libera circulație a persoanelor⁷.

Globalizarea și importurile din China au reprezentat impulsurile cheie ale votului pentru Brexit. În timp ce comerțul liber a generat câștiguri semnificative de bunăstare în economiile avansate precum Marea Britanie, distribuția acestora a fost inegală, lăsând în urmă grupuri sociale și arii geografice⁸.

---

⁷<https://www.theguardian.com/business/2016/jun/26/brexit-is-the-rejection-of-globalisation>

⁸Colantone, I., Stanig P. (2016) *Globalisation and Brexit* (<http://voxeu.org/article/globalisation-and-brexit/>)

Concluzii

Votul britanicilor a fost unul mai degrabă împotriva globalizării decât a UE. În regiunile din Nord marcate de dezindustrializare și reducerea veniturilor, votul a fost net pentru Brexit, în schimb Londra sau "metropola globală" a votat pentru rămânerea în UE. Acest fapt este de interes pentru politicienii britanici care trebuie să pună accent în strategia after Brexit pe creștere economică înafara zonei globalizate metropolitană.

Mai mult, politicile de redistribuire a beneficiilor globalizării în cadrul societății britanice sunt cruciale pentru ca globalizarea să fie acceptată și sustenabilă pe termen lung.

Proiectul mondial numit "globalizare" are în vedere îmbunătățirea condițiilor de viață prin intermediul comerțului global, reducerea conflictelor și a amenințării războiului prin globalizare politică și încurajarea diversității culturale într-o mare globalizare culturală. Problema nu este dacă acceptăm sau respingem acest proiect, ci modul în care înțelegem să acționăm pentru atingerea acestor obiective.

Mai mult, Brexit-ul, ca formă de protest, este un semn că proiectul globalizării, prin care se urmărește crearea unei lumi mai conectate, sustenabile, echitabile și liniștite, este prea important ca să fie lăsat pe mâna bancherilor și elitelor politice.

Bibliografie

Colantone, I., Stanig P. (2016) *Globalisation and Brexit* (<http://voxeu.org/article/globalisation-and-brexit/>) consultat la 14 februarie 2017

Umland, A. (2016) *Why the Brexit may be good for European Integration* (<http://hir.harvard.edu/brexit-will-good-european-integration/>) consultat la 12 februarie 2017

<https://global.handelsblatt.com/opinion/the-art-of-european-integration-698441> consultat la 15 februarie 2017

<https://www.theguardian.com/business/2016/jun/26/brexit-is-the-rejection-of-globalisation> consultat la 11 februarie 2017

<https://www.opendemocracy.net/can-europe-make-it/vassilis-k-fouskas/brexit-real-threat-to-globalization> consultat la 10 februarie 2017